

Asia: VN/14302/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta uudeksi ilmastolaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esityksestä

Ilmastokriisin hillintä ja luontokadon torjunta tulee priorisoida kaikessa päätöksenteossa ja tavoitteet asettaa niin, että ekologinen kestävyys turvataan. Kansainvälisen ilmastopaneeli IPCC:n ja tiedeyhteisön laajaan ja hälyttävään viestiin nojaten tarvitsemme mittavia päästövähennystoimia viipymättä. 350 Suomi ry pitää ilmastolain uudistamista erittäin kannatettavana ja kiittää uudistamisen etenemisestä hallitusohjelman mukaisesti.

Vuonna 2015 hyväksytty ilmastolaki on vaikuttanut ilmastopolitiikan kehittämiseen ja osoittautunut tarpeelliseksi, vaikka nykymuodossaan lain velvoittavuus on heikko. Myös uudessa ehdotuksessa velvoittavuus jää heikoksi, heikentäen näin myös lain vaikuttavuutta suhteessa siinä esitettyihin päästövähennystavoitteisiin. Ehdotuksen mukaan laki olisi velvoittava vain valtion ja kuntien viranhaltijoille, jolloin yksityinen sektori ja valtio-omisteiset yhtiöt jäävät soveltamisalan ulkopuolelle. Myös sanktiomekanismin puuttuminen heikentää lain vaikuttavuutta.

Ilmastolaki tulisi huomioida kaikilla hallinnon alueilla ja muita lakeja tulkita niin, että ne ovat linjassa ilmastolain ja sen pohjalta laadittujen suunnitelmien kanssa. Nykyisessä ilmastolakiluonnoksessa tämä ei toteudu ja lain soveltamisala jää liian kapeaksi suhteessa lain tavoitteeseen.

Hiilineutraaliustavoite ja päästövähennystavoitteet (2 §)

350 Suomi ry kannattaa vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteen sekä vuosien 2030 ja 2040 päästövähennystavoitteiden kirjaamista ilmastolakiin. Vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteen tulisi kuitenkin olla vain välitavoite, ja päästökehitykselle asettaa selkeät tavoitteet myös vuoden 2035 jälkeen. Vuosille 2030, 2040 ja 2050 tulisi asettaa myös negatiivisten päästöjen tavoitteet, jotka sisältävät maankäyttösektorin sekä teknologiset hiilinielut. Päästövähennystavoitteiden lisäksi Suomelle on keskeistä määrittää myös jäljellä oleville päästöille kokonaishiilibudjetti. Tämä toisi selkeyttä hallitusohjelmaan kirjattuun tavoitteeseen, jonka mukaan "Suomi on hiilineutraali vuonna 2035 ja hiilinegatiivinen nopeasti sen jälkeen".

Selkeät tavoitteet tukevat pitkäjänteistä ilmastopolitiikkaa ja lisäävät ilmastotoimien ennakoitavuutta. Lakiesityksessä esitetty välitarkastelu vuodelle 2025 on hyvä. Pariisiin

ilmastosopimuksen ns. kunnianhimomekanismin mukaisesti myös Suomen ilmastolakiin tulisi kirjata, että asetettua tavoitetasoa voidaan välitarkastelun yhteydessä korottaa mutta ei laskea.

Lakiesityksessä tulisi ottaa huomioon myös kulutusperusteiset ja kumulatiiviset päästöt.

Valtion viranomaisen ja kunnallisen viranomaisen edistämisvelvoite (5 §)

350 Suomi ry katsoo, että lakiesityksessä käytettyä ilmaisua, jossa viranhaltijoiden tulee edistää ilmastolain tavoitteiden ja suunnitelmien toteutumista ”mahdollisuuksien mukaan” tulee vahvistaa velvoittavampaan suuntaan.

Viranhaltijoita tulisi velvoittaa edistämään ilmastotavoitteita työssään entistä vahvemmin ja turvata tälle työlle tarvittavat resurssit sekä valtionhallinnossa että kunnissa. Kunnille tulisi asettaa velvoite päästövähennystavoitteen kirjaamisesta esimerkiksi kuntastrategiaan.

Nykyinen lakiesitys olisi velvoittava vain valtion ja kuntien viranhaltijoille. Tämä sulkee lain vaikutuspiirin ulkopuolelle merkittävän määrän Suomen päästökehitykseen vaikuttavia toimijoita. Lakiesityksen heikko velvoittavuus on ristiriidassa lain tavoitteenasettelun kanssa.

Suunnittelujärjestelmä, erityisesti uusi maankäyttösektorin suunnitelma (7–13 §)

Maankäyttösektorin suunnitelma

350 Suomi ry kannattaa maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman lisäämistä suunnittelujärjestelmään ja kannattaa määrällisen tavoitteen asettamista päästökehitykselle maankäyttösektorilla.

On erittäin tervetullutta, että ilmastosuunnitelmien vaatimukseen kuuluu tiedeperustaisuus, jotta suunnitelmat ja niihin pohjaavat päätökset veloitetaan valmistelemaan ja tekemään viimeisimmän tiedon pohjalta.

Suunnitelmat tulee päivittää riittävän usein, jotta ne pysyvät ajantasaisina ja viimeisintä tieteellistä tietoa vastaavina.

Ilmastopolitiikan seuranta ja ilmastovuosikertomus (15–18 §)

350 Suomi kannattaa ehdotusta, että hallitus antaa kaikista neljästä suunnitelmasta selonteot eduskunnalle. On hyvä, että valtioneuvoston tulee seurata laissa asetettujen tavoitteiden toteutumista sekä tarvittaessa päättää lisätoimista.

Saamelaiskulttuurin edistäminen, saamelainen ilmastoneuvosto (mm. 14 §, 21 §)

350 Suomi ry kannattaa saamelaisten ilmastoneuvoston perustamista.

Suomen ilmastopaneeli (20 §)

350 Suomi ry kannattaa Suomen ilmastopaneelin roolin tarkentamista ja laajentamista lakiehdotuksen mukaisesti. Ilmastopaneelille tulee varata tähän työhön tarvittavat resurssit.

Muutoksenhaku (22 §)

-

Esityksen vaikutukset

-

Muita huomioita

-

von Zwegbergk Anna
350 Suomi ry